

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 december 2023

De Commissie toezicht financiën politieke partijen (Ctfpp) brengt op grond van de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) jaarlijks advies uit over de verantwoordingsdocumenten van alle politieke partijen. Hierbij bied ik u het advies van de Ctfpp over het verantwoordingsjaar 2022 aan en reageer ik op dit advies. Via deze weg wil ik de commissieleden bedanken voor hun advies en hun inzet.

Proces aanlevering documenten door politieke partijen

De Wfpp verplicht politieke partijen om jaarlijks voor 1 juli de verantwoording over het voorgaande kalenderjaar in te dienen bij het Ministerie van BZK. Over het verantwoordingsjaar 2022 hebben 20 politieke partijen een verantwoording in moeten dienen. Al deze politieke partijen hebben dat gedaan. Van deze 20 politieke partijen moesten 19 partijen een verantwoording indienen over zowel de subsidie als hun overige inkomsten. Eén politieke partij, de PVV, ontving in 2022 geen subsidie en hoefde derhalve alleen de overige inkomsten te verantwoorden. Voorafgaand aan de verantwoording heb ik de politieke partijen schriftelijk gewezen op de eisen waar hun verantwoording aan moest voldoen. Vervolgens heb ik na controle van de aangeleverde documenten de politieke partijen waar nodig vier weken de tijd gegeven om herstelwerkzaamheden uit te voeren. Op 21 augustus 2023 heb ik de door de politieke partijen aangeleverde documenten samen met de bijgevoegde adviesaanvraag aangeboden aan de Ctfpp. De Ctfpp heeft op 16 oktober jl. advies uitgebracht.

Algemene bevindingen Ctfpp

De Ctfpp constateert, net als in 2021, dat de verantwoording van politieke partijen ten opzichte van het vorige jaar is verbeterd. Het merendeel van de partijen die in 2021 niet zijn beoordeeld wegens onvolkomenheden, hebben in 2022 een formeel juiste en volledige verantwoording ingediend.

De commissie is hierover positief. Vanuit mijn ministerie is de afgelopen jaren stevig ingezet op een verbetering van de informatievoorziening omtrent de formele vereisten waaraan de verantwoordingsstukken moeten voldoen. Ik deel de constatering van de Ctfpp dat politieke partijen voldoende instructies, tijd en gelegenheid hebben gehad om eventuele gebreken te herstellen.

Tekortkomingen neveninstellingen, informatievoorziening en sanctieregime.

De Ctfpp merkt op dat als er tekortkomingen zijn bij partijen, deze zich overwegend voordoen bij de neveninstellingen. Zodoende is dit wat de Ctfpp betreft een aandachtspunt. De commissie verzoekt BZK hier in het vervolg meer aandacht aan te geven. Ook wijst de Ctfpp erop dat het gerechtvaardigd is om standaard sancties op te leggen aan politieke partijen die niet voldoen aan de formele vereisten. De commissie adviseert dan ook om een sanctieregime in te stellen zodat voor partijen duidelijk is welke sancties standaard worden opgelegd bij tekortkomingen in de verantwoordingsstukken.

Ik herken het signaal en onderschrijf de aanbevelingen van de Ctfpp omtrent de tekortkomingen van neveninstellingen van politieke partijen. Ook onderschrijf ik de aanbeveling van de Ctfpp over het opstellen van een duidelijk sanctieregime voor wanneer politieke partijen niet voldoen aan de formele vereisten. Van politieke partijen kan en moet worden verwacht dat zij zich houden aan de regels in de Wfpp. Zoals ik eerder in deze brief aangaf, hebben politieke partijen voldoende instructies, tijd en gelegenheid gehad om eventuele gebreken te herstellen. Als dan blijkt dat de verantwoordingsstukken nog steeds niet voldoen aan de formele vereisten, of als er sprake is van andere overtredingen van de regels uit de Wfpp, kan een boete op zijn plaats zijn.

Een sanctieregime maakt het voor zowel de politieke partijen, de toezichthouder, als de Ctfpp duidelijk en transparant wat de consequenties dienen te zijn van het niet naleven van de regels in de Wfpp. Zoals in de Kamerbrief van 27 oktober met uw Kamer is gedeeld, zijn met de nieuwe partijen BIJ1 en VOLT voor het jaar 2021 uitvoerige processen doorlopen om te komen tot een formeel juiste verantwoording.¹ Dit sterkt mij in de opvatting dat het nodig is om het sanctieregime uit te werken op basis van de boeteclausule die de Wfpp bevat. Ik streef ernaar om het sanctieregime uit te werken voor 1 juni 2024 zodat ik de politieke partijen hierover kan informeren voordat zij hun verantwoordingsstukken 2023 indienen op 1 juli 2024. Ook zal ik de Ctfpp hierover om advies vragen en dit sanctieregime met uw Kamer delen.

Ik onderschrijf het belang dat de Ctfpp toekent aan de aanlevering van formeel juiste stukken. Tegelijkertijd acht ik het als toezichthouder van belang dat ook de stukken van partijen die niet alles formeel juist hebben aangeleverd, worden gecontroleerd. Ik stel het op prijs dat de Ctfpp dit jaar besloten heeft om voortaan – in tegenstelling tot voorgaande jaren – alleen de stukken niet te beoordelen van de instellingen van partijen waarvan de verantwoordingsstukken niet aan de formele vereisten voldoen en de overige stukken van die partijen die wel aan de eisen voldoen, wél te beoordelen. Tegelijkertijd zal ik de Ctfpp ook in de toekomst vragen om alle verantwoordingsstukken te controleren, zodat voor alle politieke partijen en neveninstellingen kan worden getoetst in welke mate zij zich houden aan de wettelijke regels. Dit doet niet af aan

---

¹ Kamerstukken II 2023/24, 32 634, nr. 10.

mijn eerdere opmerking dat van politieke partijen kan en moet worden verwacht dat zij zich houden aan de regels in de Wfpp.

Bevindingen per partij

De Ctfpp constateert dat twaalf van de twintig politieke partijen hun verantwoordingsstukken formeel juist en volledig hebben ingevuld en dat deze daarom zijn beoordeeld door de Ctfpp. Dit zijn D66, PVV, SP, GL, PvdD, FvD, DENK, SGP, BVNL, BBB, 50PLUS en OPNL. Bij een aantal partijen heeft de Ctfpp specifieke opmerkingen.

BIJ1

Met de Ctfpp betreur ik het dat BIJ1 niet in staat is gebleken om tijdig formeel de juiste verantwoordingsstukken aan te leveren. Aan BIJ1 is na aanlevering van de stukken die ook de Ctfpp heeft ontvangen, nogmaals de gelegenheid geboden om de geconstateerde gebreken te herstellen. Zo heeft BIJ1 voor 2022 alsnog een goedkeurende accountantsverklaring voor de politieke partij ingediend. Een goedkeurende verklaring voor het wetenschappelijk instituut, de politieke jongerenorganisatie en de buitenlandinstelling is niet aangeleverd. De verantwoording voor de neveninstellingen is daarmee onvoldoende gebleken. Een schriftelijke verklaring omtrent de getrouwheid van het financieel verslag en de overzichten door een accountant is een noodzakelijke voorwaarde om de subsidie op het eerder verleende bedrag te kunnen vaststellen. Het proces tot het vaststellen van de definitieve hoogte van de subsidie van BIJ1 is op dit moment nog niet afgerond.

In mijn brief van 27 oktober 2023 heb ik uw Kamer geïnformeerd over het subsidiebesluit voor BIJ1 over het kalenderjaar 2021.² Zoals beschreven in deze brief wordt de subsidie van BIJ1 lager vastgesteld dan oorspronkelijk verleend. Dit betekent dat mijn ministerie € 127.840,29 gaat terugvorderen van BIJ1. Vanwege de omvang van het bedrag wordt de partij in de gelegenheid gesteld een betalingsregeling te treffen.

PvdA/Jonge Socialisten

De Ctfpp constateert terecht dat de PvdA voor de Jonge Socialisten in 2022 slechts recht heeft op een subsidiebedrag van € 59.182,00, omdat de subsidie slechts voor dit bedrag kon worden verantwoord. Dit is ook door mij zo vastgesteld in de definitieve subsidievaststelling voor het jaar 2022. Het is echter niet nodig om over te gaan op terugvordering, omdat het niet verleende bedrag bij de definitieve vaststelling van de subsidie wordt verrekend met het resterende bedrag dat de PvdA nog ontvangt.

Overige onderwerpen

Christendemocraat.nl

Ik heb de Ctfpp gevraagd of het CDA christendemocraat.nl moet aanmerken als neveninstelling. De Ctfpp geeft aan dat Christendemocraat.nl een stichting is die stelselmatig en/of structureel werkzaamheden verricht ten bate van het CDA en daar ook voordeel uit behaalt. Deze rechtspersoon moet dus conform artikel 5 lid 1 van de Wfpp als neveninstelling worden aangemerkt. Ik heb het CDA en christendemocraat.nl hierover geïnformeerd.

---

² Kamerstukken II 2023/24, 32 634, nr. 10.

Controleprotocol

De Ctfpp constateert dat er nog steeds geen controleprotocol is voor de Wfpp. Eerder heb ik aangegeven dat dit komt door een verschil van inzicht tussen de werkgroep Controleprotocollen van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en de opdrachtnemer die voor mijn ministerie het protocol schrijft. De commissie betreurt het feit dat er al drie jaar geleden geadviseerd is om tot zo'n controleprotocol te komen en dat dit er tot op heden niet is, omdat dit zowel het ministerie in staat stelt om toezicht te houden als de commissie om mijn ministerie te adviseren. Op basis van de reactie van de NBA zijn we met zowel de NBA als de opdrachtnemer om tafel gegaan om de mogelijkheden te verkennen om tot richtlijnen voor accountants te komen die voor alle partijen werkbaar zijn. Wij zullen de Ctfpp hierover zo spoedig mogelijk informeren.

GOUD

Ik heb de Ctfpp gevraagd om advies over de ontbrekende verantwoording van de partij GOUD. De Ctfpp constateert dat de verplichtingen rondom verantwoording pas ingaan vanaf het verantwoordingsjaar 2023, omdat de partij volgens de statuten pas op 13 september 2022 is opgericht. Ik zal GOUD, samen met andere politieke partijen, tijdig informeren over hun verplichtingen in het kader van de verantwoording over het jaar 2023.

Schulden

De Ctfpp constateert dat er grote verschillen bestaan tussen de manier waarop politieke partijen rapporteren over hun schulden. Dit suggereert dat er door politieke partijen mogelijk anders wordt gekeken naar wanneer een schuld moet worden opgegeven. BZK zal hier bij de aanschrijving van politieke partijen in het kader van de verantwoording over het jaar 2023 extra aandacht aan besteden. Het is aan de onafhankelijk accountant van een politieke partij om er op toe te zien of de opgegeven schulden kloppen met de eisen uit de Wfpp.

ADR

Op dit moment zijn de ADR-reviews over het subsidiejaar 2021 nog niet beschikbaar. De Ctfpp geeft aan dat deze een belangrijke pijler vormen voor haar werkzaamheden. De Ctfpp betreurt dat er nog geen ADR reviews beschikbaar zijn. Ik wil benadrukken dat de ADR een onafhankelijke dienst is die niet onder mijn bevoegdheid valt. Op basis van navraag bij de ADR kan ik uw Kamer informeren dat de ADR de reviews in november 2023 zijn opgestart met het streven om dat in februari 2024 af te ronden.

Donaties door rechtspersonen uit holdings

De Ctfpp constateert dat er bij de verantwoording van 2022 nog niet bij alle donaties door rechtspersonen, in het bijzonder holdings, duidelijk is wie de uiteindelijke belanghebbenden zijn. De Ctfpp is van mening dat niets mijn ministerie in de weg staat om nu al bij donaties van rechtspersonen in kaart te brengen welke uiteindelijke belanghebbenden verbonden zijn aan een schenkende rechtspersoon en te beoordelen of hierbij geen sprake is van een omzeiling van het donatieverbod voor niet-Nederlandse gevers. De Wfpp verplicht echter pas per 1 januari 2023 te melden wie de uiteindelijke belanghebbenden zijn bij donaties uit een stichting en per 1 januari 2024 bij donaties uit bedrijven. Ook het donatieverbod voor niet-Nederlanders is pas vanaf 1 januari 2023 van

kracht. Zonder wettelijke regels die raken aan de uiteindelijke belanghebbende van een bijdrage aan een politieke partij, zie ik geen aanleiding om dit voor het jaar 2022 te achterhalen.

Opvolging toezeggingen

De Ctfpp wijst er op dat enkele eerdere toezeggingen, zoals in de brief van 23 december 2022 omtrent BIJ1 en VOLT, niet zijn opgevolgd. In mijn Kamerbrief van 27 oktober 2023 heb ik opvolging gegeven aan deze toezegging. Indien de Ctfpp van mening is dat opvolgingen richting de commissie niet zijn opgevolgd, ga ik daar graag het gesprek met de commissie over aan.

WPP

Ik wil de Ctfpp danken voor de concrete adviezen op het concept-wetsvoorstel Wet op de politieke partijen. Ik neem deze adviezen mee in de verdere uitwerking van het definitieve wetsvoorstel dat wordt toegestuurd aan de Tweede Kamer.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.M. de Jonge